

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Fins al final: l'exigència incoercible de la veracitat

PERFIL

TONY JUDT (1948-2010) ES VA ESPECIALITZAR EN LA HISTÒRIA SOCIAL DE L'EUROPA DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX. EL SEU ÚLTIM LLIBRE ÉS UNA COL·LECCIÓ INDISPENSABLE DE CONVERSES AMB L'HISTORIADOR TIMOTHY SNYDER

ENRIC SÒRIA

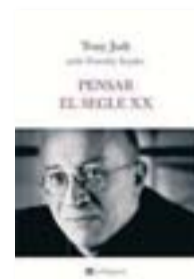
L'any 2010 moria als 62 anys Tony Judt víctima d'una malaltia que l'havia paralytitzat gradualment. És una gran pèrdua: Judt va ser un historiador extraordinari i un intel·lectual omnívor i entenimentat, un assagista polític de primera, un polemista francament incisiu i un excel·lent escriptor. En resum, un savi. Ho proven llibres com *Postguerra*, una obra mestra enlluernadora, *Pasat imperfecte*, *El món no se'n surt* o el bell i revelador recull de records *El refugi de la memòria*. La mort se'l va endur en plena maduresa.

A començament del 2009, quan ja no podia escriure, un altre historiador, Timothy Snyder, li va proposar d'encetar un seguit de converses, que havien d'entaular cada dijous durant uns quants mesos. El

resultat d'aquelles converses és aquest llibre. *Pensar el segle XX* no és un llibre-entrevista habitual, sinó una cosa molt més densa i cordial, és un diàleg, i ens hem de felicitar perquè Judt va trobar un interlocutor capaç de sostenir-lo. Snyder –autor del magnífic *Terres de sang*, entre altres llibres– no solament és un historiador de gran talla; tot i la diferència d'edat, també era un bon amic i algú que compartia molts dels camps d'estudi i les inquietuds de Judt. L'amistat dona una fluent calidesa a aquest diàleg; la familiaritat de Snyder amb molts dels volums de la immensa biblioteca mental de Judt l'eleva molt amunt. El llibre és un homenatge explícit a l'art de la lectura i la conversa a fons. Implícitament, ho és també a l'ofici d'historiador i a això altre que de vegades la lectura i la conversa a fons poden fer sorgir: l'amistat entre savis.

El llibre està dividit en nou seccions, cadascuna de les quals arrenca amb un apunt autobiogràfic de Judt, que obre un diàleg sobre temes relacionats. Així, el vincle entre la vida i l'obra queda ben perfilat. Ser conscient de la influència de la peripècia vital en la investigació és el deure de tot historiador honest, i Judt ho sabia bé. Assistim, doncs, a la gradual adquisició de l'ofici, la mirada i els hàbits que permetran a Judt comprendre el món en què vivia; la manera en què es va desplegar, de mica en mica, una de les ments més lúcides del nostre segle.

El panorama que se'ns presenta és ampli: els seus orígens familiars en el petit univers dels immigrants jueus a Anglaterra; la vida al Londres de postguerra, el pas de Judt per la Universitat de Cambridge –inusualment oberta en aquells anys als estudiants pobres– i els quibuts d'Israel; els compromisos juve-

PENSAR EL SEGLE XX
TONY JUDT I TIMOTHY SNYDER
TRAD. MIQUEL IZQUIERDO I NÚRIA PARÉS
LAMAGRANA/TAURUS
448 PÀG./26€

nils amb el sionisme i el marxisme, que entrenaren la seua capacitat crítica, o els revolts de la seua molt viatjada carrera d'estudiós. Al voltant de tot això, plana l'ombra d'un llibre que Judt ja no va poder escriure sobre la vida intel·lectual del segle XX. La conversa amb Snyder permet esbossar-ne algunes de les línies principals: l'horror de l'Holocaust i la instrumentalització de la memòria; el sionisme; les modes intel·lectuals angleses i franceses; el marxisme i les seues temptacions; el feixisme i l'antifeixisme; la cultura centreeuropea i la caiguda del mur, i el liberalisme i la planificació social, entre d'altres.

Tony Judt era un liberal –en el sentit ètic i polític– molt influït per Isaiah Berlin, un socialdemòcrata (el valor de la socialdemocràcia “és que permet una vida decent”) i un pluralista. Comprendre, per a ell, era acceptar la validesa de diversos esquemes alhora. Com a bon historiador, sabia que no hi ha una gran veritat definitiva, però sí que hi ha moltes veritats petites i concretes que hem d'assumir sense tergiversacions ni simplificacions. Judt s'exigia –i ens reclama– “viure en la veritat”, és a dir, buscar-la de diferents maneres, sense defallir. Les seues paraules mostren que era un home valent i que podia ser càustic, però sobretot que pensava per compte propi i que era profundament sensat. Fet i fet, una mena de pensador ben rara de trobar i que sempre fa falta. Judt va ser sempre molt generós amb les seues idees, i Snyder li va donar una última oportunitat de demostrar-ho. Era, en bona part, un gest de gratitud intel·lectual. Els bons lectors han d'agrair-ho a tots dos, perquè *Pensar el segle XX* fa honor al seu títol i és un llibre esplèndid. ♦♦

“COM A BON HISTORIADOR, JUDT SABIA QUE NO HI HA UNA GRAN VERITAT DEFINITIVA: HI HA MOLTES VERITATS PETITES QUE HEM D'ASSUMIR SENSE TERGIVERSACIONS NI SIMPLIFICACIONS”

C. MADSEN / GETTY

EL SECRET DE...

Alison Bechdel

Alison Bechdel protagonitza el primer secret d'un autor de còmic d'aquesta secció. És la creadora de conegudes tires còmiques de la premsa nord-americana i novel·les gràfiques que retraten la vida dels EUA. Si Bechdel va saltar a la fama, el 2006, va ser per *Fun Home* (La Magrana/Mondadori, 2008), una de les autobiografies més crues i excepcionals que he tingut el plaer de llegir.

El llibre comença el 1979, quan el pare d'ella mor atropellat per un camió. Bechdel no té cap dubte

que va ser un suïcidi. Els seus pares, professors de filologia anglesa, propietaris d'una funerària i catòlics practicants, s'acabaven de separar perquè Bruce, el pare d'Alison, havia admès que mantenia relacions homosexuals. L'autora n'ha parlat en nombroses ocasions però hi ha un detall personal que dispara tot el drama i que no és gaire conegut: quan Bechdel era a la universitat estudiant el primer curs de belles arts a Massachusetts –la terra promesa dels catalans–, un dia va trucar a casa per comunicar a la mare que

era lesbiana. Bruce Bechdel, un home emocionalment fred com una glacera, va quedar visiblement afectat. Poc temps després d'aquella trucada, Alison Bechdel va rebre la trucada de la seva mare, que li va explicar que el seu pare havia confessat que s'entenia amb el noi que li havia fet de cangur de petita. *Fun Home* va molt més enllà de la morbositat del sexe o de les tribulacions d'un pare i una filla homosexuals per sortir de l'armari. És, sobretot, un retrat de les dificultats que sorgeixen en les relacions humanes.

CRISTIAN SEGURA

PROMET QUE NO DEIXARÀ DE REMOURE ELS SECRETS DE LA FAMÍLIA, HO CONSIDERA UNA TERÀPIA

Ara li toca el torn a la mare amb *Are you my mother?* (Houghton Mifflin). Apareix com una persona extremament freda, més que el pare i tot. Per exemple, quan la filla té 7 anys deixa de fer-li petons perquè considera que ja és massa gran. Bechdel va explicar a *The Guardian* que el llibre és un intent desesperat perquè la mare li expliqui el perquè de tot plegat. La mare no vol parlar-ne. Bechdel promet que no deixarà de remoure els secrets de família, ho considera una teràpia. Ja té al cap dues novel·les gràfiques més, dedicades als seus germans. ♦♦